

Друштвене науке и изградња бољег друштва

Зорица Мршевић *

Открића, резултати и утицај пројеката друштвених наука не могу се увек сводити на критеријуме као што су база броја објављених радова и конференцијских папира, патената и изума. Зато у већем делу

„директна корист” друштвених наука за друштво не може бити увек приказана, па постоји погрешна представа да друштвене науке мање доприносе људима у поређењу с медицином, природним и техничким наукама. Заборавља се притом да су и сада, као и на почевима свог развоја, посебно у 19. веку, друштвене науке одмах користиле друштву јер су помогле разумевању последица примене нових технологија тог века, као што је употреба парних машина. Наиме, развој железнице и фабричког начина производње није само променио економију, транспорт и свет рада, већ је и заувек променио начин на који људи организују политику, безбедност, живот својих породица и одмор.

А данас смо суочени са збуњујућим обимом етичких, законских и друштвених питања које носе нанотехнологија и прогрес у медицинским истраживањима који имају све зна- чајнији утицај на начин на који живимо. У ствари, друштвене науке су много важније данас него икада раније, сматра Ланс Колинс, декан Инжењерског колеџа Универзитета Корнел. Само оне могу да нам омогуће разумевање промена сада када друштвене мреже и нови медији, те свеprisутне дигиталне алатке које могу да изгледају као играчке, мењају убрзано не само културне норме и вредности, већ буквално и владе широм света. Зато није довољно да се ослонимо само на природне науке које су изнеле те промене. Потребне су нам друштвене науке да критички сагледавамо и анализирамо оно што се, под утицајем технолошких промена, дешава у нашим друштвеним односима. На тај начин моћи ћемо да промишљамо могућности које су нам на располагању у садашњем времену, али и у будућности. Друштвене науке нису само важне за будућност, већ и за оно што се тренутно дешава. Не само економисти, већ и психолози, социолози, правници и политиколози, на пример – помажу разумевању савремене економске и мигрантске

кризе и одмеравању одлука које доносимо за себе и своју породицу, али и оних које владе доносе у наше име.

Нашем здрављу и здравственој добробити не доприноси само медицина, већ и друштвене науке. Од социолога спорта до експерата јавног здравља, од оних који интерпретирају медијске статистике до оних који евалуирају процесе јавне политике за бригу о људима у старости... И није нимало претерано рећи да нам друштвене науке могу не само боље организовати, већ буквално чак и спасити живот. Рецимо, друштвене науке могу учинити безбеднијим део града у којем живимо. Наиме, општа је предрасуда да се, ако се предузимају мере да се смањи криминал у једном суседству, криминалци једноставно

пресеље, повећавајући стопу криминалитета у другом крају. Технику названу ситуациона криминална превенција, развијену на Универзитету Нотингем Трент сада редовно користи полиција која, радећи са јавношћу и приватним сектором на превенцији криминалитета, отежава криминалне активности на ширем друштвеном плану.

Друштвене науке многи виде и као гарант савремене демократије јер оне нуде вишеструке перспективе разних праваца развоја друштва, информишу и едукују носиоце јавних политика и подржавају субјекте који контролишу доносиоце одлука и медије.

Јасно је да наука може да утиче да Европа постане боље место за живот и рад и да доприноси да Европа буде још атрактивнија за своје становнике, на шта нпр. указује Тереза Ријера Мадурел, бивша посланица Европског парламента. Успостављање ефикасног дијалога између науке и друштва је императив. Научни пројекти који се тичу људских права допри-

”

носе променама – могу да скрену пажњу и подстакну на размишљање о овим питањима и подизање свести о њима. Друштвене науке чине знатно више да од света направе боље место него одлично финансиране лабораторије ангажоване на истраживањима многих питања из области природних наука или комерцијално ори-

јентисане спортске организације. Сарадња више грана друштвених наука и њихова синергија значи да наше енергије могу да буду ефикасније него када појединачно бијемо своје битке.

Због свега реченог, актуелан је врло једноставан позив кембричког доктора филозофије Филипа Кичера, који указује да друштво треба да тежи „добро уређеним наукама”. А наука је добро уређена у мери у којој су истраживачки приоритети усвојени у процесу демократског одлучивања између добро обавештених учесника посвећених раду на друштвеним потребама и аспирацијама. Другим речима, Кичер захтева да наука постави права питања и на прави начин. „Како да дизајнирамо студије и истраживања друштвених наука да бисмо могли да будемо сигурни да ће бити добијени жељени резултати?” и „Како да се ова знања користе за изградњу бољих друштава?”

* Научна савешница у Институту друштвених наука у Београду

Н. Коцић

Кад Ристић дигне праšину

Мирјана Рагошевић *

Пре 33 године гледала сам мјузикл, мегаспектакл „Тајна Црне руке”. Исти аутор текста, Младомир Пуриша Ђорђевић, исти редитељ, Љубиша Ристић, композитор музике Давор Роко, као и делови музике класичара Вердија, Вагнера, Штрауса, Чајковског... сценограф Миодраг Табачки (сада је придодато још четворо), кореографија, као некад, Нада Кокотовић, група балерина КПГТ-а коју води Иванка Лукатели, као и балерине Аје Јунг, глумице Рада Ђуричин, Тања Бошковић, данас као и пре три деценије... и да не рејам, јер је извођача око 70! То може данас само Ристић!

► Прилози објављени у рубрици „Погледи” одражавају ставове аутора, не увек и уређивачку политику листа

Некад Љуба Тадић, сада Власта Велисављевић у улози Пашића, па некад Радко Полић у трострукој улози, Инге Апелт... Некад Тања Бошковић у улози Драге Машић, данас поп-звезда Наташа Беквалац, учесница Евросонга Бојана Стаменов, некад Бранислав Лечић у улози Аписа, сада је млада звезда (Гранда или Пинка, не знам већ ког такмичења), сигуран, леп и изванредно школованог гласа тенор Душан Свилар. Поуздано тврдим да Београдска опера нема таквог уметника – младог тенора! И у томе је храброст редитеља Ристића, да повери тешке глумачко-извођачко-певачке задатке и онима који за то нису школовани, а да га они следе у свему што је од њих захтевао.

Познато је да редитељ Ристић и не зове критичаре. Његов је став, ко хоће да пише нека купу карту, дође и гледа.

И шта хоћемо онда? Папараци, ТВ новинари и колеге, углавном су пресретали личности из таблоида и извођаче лаких нота, иако су представу гледали и председник САНУ Владимир Костић, и још неки чланови академије који, чули смо, нису крили одушевљење представом. Али, њих нико ништа није питао. У први ред се сместио и репки, у деведесет и некој години Младомир Пуриша Ђорђевић који је кораком младиња, у балон-мантилу, ушетао у препуни Центар „Сава”.

Пишем ово зато што је познато на којим смо ниским гранама кад је реч о финансијама за културу. Данас је подвиг направити и дуодраму, а камоли овакав спектакл с озбиљном темом из наше историје која је током ове три деценије допуњена новим историографским истраживањима.

Са завишћу читам како су на два краја пребогатих земаља, у Немачкој и САД, изведене две необичне представе. У Берлину је за представу „One grand show” (Један велики шоу), без теме у класичном смислу, издвојено чак 11 милиона евра и тако је сврстало у најскупуљу продукцију

Из мјузикла „Тајна Црне руке”

на свету! Јер, чувени Жан Пол Готје креирао је више од 500 раскошних костима. А опет, у Њујорку су без хонорара за костиме у Централ парку голе глумице играле Шекспирову – „Олују”! Није познато да ли је имала репризе.

Љубиша Ристић за „Тајну Црне руке” каже да нема спонзоре. Центар „Сава” је уступио простор. Редитељ је ангажовао и искусног менаџера Ганета Пецикозу. Редитељ нам тврди да би овакав пројекат коме је изостала било каква помоћ државе, Министарства културе или већ неких других институција коштао више од 100.000 евра!

Нешто посве „ристићевски” прочитали смо и у позамашном програму представе „Тајна Црне руке”, са фонтом слова „Политике” – својеврсни манифест „Алтеркулт-прилози за културну стратегију Републике Србије”.

КПГТ машина не престаје да ради. Већ две године припрема још један мегахит, опет у Центру „Сава” – „Храбри стари свет” – који ће премијерно бити изведен 31. децембра, на дочек нове 2017. године. Баш као што је пре три деценије одушевио љубитеље позоришта и музике „Кармином Бураном” Карла Орфа са којом смо уштели, на посве необичан начин, у тада нову 1985. годину!

*Новинар

МЕЂУ НАМА

Пензионерима нису потребни заштитници

Пензионерска популација у Србији је бројна. По разним основама нас је 1.750.000 или готово четвртина од 7.500.000, колико Србија има становника. Богами, веома висок проценат. Теши нас да и у земљама у окружењу ситуација није боља. У „остарелој” Европи такође. Некада је у Србији на три запослена био један пензионер. Данас је готово тет-а-тет, један на један. Али ту смо где смо, а питање зашто је тако је нека друга тема о којој треба да брину млађи, будућност Србије. Ми пензионери ту не можемо много да учинимо, осим што своју зарађену пензију у времену као што је данас, морамо стицајем многих прилика и неприлика да делимо са већ одраслом али егзистенцијално угроженом децом и унуцима. Званичници нас тапшу по раменима, аплаудирају за разумевање ситуације у којој се земља налази, узимајући од нас да би намакли за буџет, а да нас ни пи-

тали нису. Они који „брину” о нама ничу на све стране. Политичарима је то у опису посла, па ко им верује нека гласа за њих. А шта ћемо са разним пензионерским синдикатима, савезима, удружењима, асоцијацијама, невладиним организацијама. Сви се препоручују и заклињу за добро наше најстарије популације, а резултата нема, али има њихових интереса. Неки часни пензионери, попут Јована Кркобабића, покушали су да пензионере политички организују не би ли некако заштитили њихова права. Видимо на шта је то на крају испало. Организована је још једна интересна група која кроз ПУПС остварује своје личне интересе. И далеко су догuralи. У власти су, богами, добро распоређени. Остали „заштитници” пензионера су, иако амбициозни, догuralи до писања саопштења, организовања понеког јавног протеста, и то је све. А шта треба пензионерима? Веома мало. Такви су, скромни, ћутљиви, трепљиви. Треба им само да се у Србији, када су у питању њихова права, поштује Устав и њиме стечена права и закони као што су закони Европске уније, којој се тежи, и њихово спровођење. Ко их не спроводи, нека одговара пред домаћим судовима, а ако ни они не помогну, ту је Стразбур. Једноставно, зар не? А они који ће наводно да артикулишу и бране интересе пензионера нека се ману ћораво посла. Неће, нити су нам помогли. А ако немају шта да раде, као пензионери, нека играју шах на Калемегдану и нека нас не замајавају и пуксте да бринемо своју бригу и лупамо главу како ћемо нашу пензију да поделимо са децом и унуцима и некако по-

вежемо крај с крајем. Млађе молимо да нам не умањују права и не умањују оно што смо зарадили.

Бождар Петровић,
новинар у пензији, Београд

Академија Пупину у част

Поводом обележавања сто година од Великог рата и сто година од славне битке на Кајмакчалану, Матица Боке и Српско пјевачко друштво „Јединство – Котор”, у сарадњи са Генералним конзулатом Србије у Херцег Новом приредили су академију у част научнику Михајлу Пупину, изумитељу са 36 патентираних проналазака, почасном доктору 18 светских универзитета, члану САНУ и више других реномираних академија. У ризници цркве Светог Николе у Котору, о научнику и родољубу, хришћанину и добротиници говорили су Александар Нинковић-Ташић из истраживачког центра „Михајло Пупин”, Београд, ректор Цетињске богословије протојереј Гојко Перовић и универзитетски професор др Драго Шеровић. Приказан је анимиран документарни филм Саве Сајкова о великом научнику који је ауторитетом дао допринос утврђивању граница Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, како у Банату тако и у граничном делу у околини Бледа, у садашњој Словенији. Уз бројне детаље из живота славног научника којим се поносе, како у Америци, тако и у српским земљама, саопштено је да је Михајло Пупин био почасни члан Српског пјевачког друштва „Јединство” (1839) и то од 1929. године, када је, поводом обележавања 90-

годишњице тог чувеног српског културног друштва уплатио тадашњих пет хиљада динара као допринос достојном обележавању значајног јубилеја. Занимљиво је да су на листи почасних чланова СПД „Јединство”, поред осталих, Јован Јовановић-Змај, Светозар Милетић, Стефан Митров Љубиша, а од савременика Матија Бећковић, Мило Ломпар, Даринка Матић Маровић, Димитрије Стефановић и други угледни ствараоци.

Душан Давидовић,
Котор

Озаконити еутаназију

Србија треба да донесе закон о еутаназији. Многе напредне државе су то већ урадиле. Треба се ослободити неких предрасуда и увести еутаназију из чисто хуманих разлога. Наравно, тим законом мора строго и прецизно да се одреде услови под којима би се изводила. Хумано је скратити муке људима који болују од неизлечивих болести, а много трпе. Често се каже да смо тим људима продужили живот, рецимо за месец дана, а у ствари, нисмо им продужили прави живот, већ смо их осудили на муке за још месец дана. То никако не може бити хумано! Да би се избегле злоупотребе, законом свакако треба прецизно да се дефинишу сви услови извођења еутаназије. Ту треба користити искуства земаља које то већ раде годинама. Хуманост изнад предрасуда! Омогућимо мученицима да достојанствено напусте овај свет. Ваљда је хуманија смрт у сну, него дуго умирање у најтежим мукама. Радивоје Јовић

